

Regelen inzake het onttrekken van water aan de bodem
door waterleidingbedrijven

(Grondwaterwet Waterleidingbedrijven)

VOORLOPIG VERSLAG

No. 4

Algemeen

Vele leden konden zich met strekking en inhoud van dit wetsontwerp, dat zich beperkt tot een regeling van de wateronttrekking ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, zeer wel verenigen. Zij hadden begrip voor het feit, dat voorlopig een algemene regeling nopens een oordeelkundig beheer van het binnen 's lands grenzen beschikbare grondwater nog achterwege zal moeten blijven. Intussen bleef zulk een algemene regeling, gezien de grote belangen, welke hier in het geding zijn, de volle aandacht van de hier aan het woord zijnde leden behouden, en zij zouden gaarne van de Regering vernemen, of een desbetreffend wetsontwerp binnen afzienbare tijd tegemoet kan worden gezien.

De hierbedoelde leden vroegen voorts, hoe de in dit wetsontwerp gestelde regelen zich verhouden tot bepaalde streekplannen met betrekking tot de wateronttrekking aan de bodem. Wanneer in een streekplan mede de wateronttrekking is geregeld, zal deze wet daarin dan wijziging kunnen brengen?

Ook zeer vele andere leden achtten het noodzakelijk, dat er een algemene wettelijke regeling komt t.a.v. de wateronttrekking aan de bodem. Uit recente publicaties is wel gebleken, dat de zoetwatervoorziening in Nederland een probleem is, dat dringend om oplossing vraagt. Al zal zulk een oplossing moeilijk te verwezenlijken zijn, zij is meer urgent dan de Regering het, blijkens de Memorie van Toelichting, doet voorkomen. Met name voor de industrie (b.v. de mijnen) en de landbouw (ten behoeve van beregeningsinstallaties) zijn hiermede belangen van de hoogste orde gemeoid.

Intussen hadden ook deze leden waardering voor de indiening van het onderhavige wetsontwerp, omdat op deze wijze althans een begin gemaakt wordt met een wettelijke regeling van deze materie. Zij waren het eens met de uitspraak in de Memorie van Toelichting, dat de rechtspositie van de openbare drinkwatervoorziening wankel is en dat daardoor de volksgezondheid geschaad zou kunnen worden. In dit verband werd de vraag gesteld, of de huidige wijze van vergunningverlening reeds tot ernstige moeilijkheden aanleiding heeft gegeven.

Andere leden waren van oordeel, dat dit wetsontwerp overbodig is, omdat het onttrekken van water aan de bodem van, aan de waterwinplaats grenzende, terreinen door waterleidingbedrijven reeds sinds 1927 kan geschieden met toepassing van de belangrijke en tot in bijzonderheden uitgewerkte Belemmeringenwet Privaatrecht. Juist in de gevallen, waarop het thans aangeboden wetsontwerp het oog heeft, nl. die, waarbij onteigening van de desbetreffende terreinen redelijkerwijze niet nodig en schadevergoeding, gelijkstaande aan de waardevermindering of aan de kosten van schade-opheffende installaties, voldoende is, kan voornoemde wet toegepast worden.

Blijkens artikel 4 der Belemmeringenwet Privaatrecht ligt — aldus deze leden — de beslissing omtrent de vraag, of de belangen van de eigenaren, pachters en andere rechthebbenden t.a.v. de gronden onteigening redelijkerwijze vorderen, in handen van de rechter, met name het gerechtshof te 's-Gravenhage, terwijl in het onderhavige wetsontwerp deze beslissingsbevoegdheid wordt gegeven aan de Minister, voorgelicht door een commissie van deskundigen, dus aan de administratie.

Voorts ligt, blijkens artikel 14 der genoemde wet, de beslissing over het bedrag der schadevergoeding eveneens in handen van de rechter, nl. de kantonrechter, binnen wiens kanton de desbetreffende onroerende goederen zijn gelegen, terwijl volgens het wetsontwerp (artikelen 18 t/m 22) ook hier de commissie van deskundigen, dus de administratie, ten dele zou moeten gaan doen, wat des rechters is.

Reeds uit een oogpunt van algemeen wetgevingsbeleid achtten de hier aan het woord zijnde leden het onjuist om te komen met nieuwe wetsontwerpen, zonder dat duidelijk wordt gemaakt, waarom niet — zo nodig met een of andere wijziging — van de bestaande wetgeving gebruik wordt gemaakt. Doch ook afgezien van deze overbodigheid, is de opzet van het ontwerp onjuist, gezien de daarin aan de administratie toegedachte en aan de rechter grotendeels onttrokken beslissende taak.

Verscheidene leden, die vooralsnog ook enigszins huiverig stonden tegenover een algemene regeling van het beheer van het grondwater, waarvan de noodzaak in de Memorie van Toelichting nog onvoldoende is aangetoond, sloten zich bij deze laatste beschouwingen aan.

Het voorstel, om aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de bevoegdheid tot het verlenen van de in artikel 2 bedoelde vergunning toe te kennen, ontmoette van verschillende zijden verzet. De hierbedoelde leden achtten het wenselijk, dat voor deze taak, in stede van de Minister, Gedeputeerde Staten worden ingeschakeld. Zij adstrueerden hun opvatting aan de hand van het volgende betoog.

Indien, zoals in de Memorie van Toelichting (blz. 5, eerste alinea) wordt gezegd, het ontwerp vooruitloopt op een algemene regeling van de wateronttrekking en in een dergelijke algemene regeling de bepaling zou worden opgenomen, dat voor alle wateronttrekkingen aan de bodem van Rijkswegen vergunning moet worden verleend, zou de huidige invloed van het Provinciaal Bestuur in zake waterstaatsaangelegenheden in belangrijke mate aangetast worden. De grondwaterpolitiek dient uiteraard te worden aangepast aan het ten aanzien van het oppervlaktewater gevoerde beleid. Hiervoor wordt echter niet vereist, dat de politiek met betrekking tot het grondwater geheel door het Rijk wordt bepaald. Dit gebeurt immers ook niet voor het oppervlaktewater.

Over dit laatste heeft de provincie grote zeggenschap. Indien de vergunningen ten behoeve van wateronttrekking aan de bodem door het Rijk verleend zouden worden, zou zich b.v. de eigenaardige omstandigheid voordoen, dat voor wateronttrekking aan een beek door Gedeputeerde Staten vergunning wordt verleend, terwijl voor de wateronttrekking aan de bodem, bv. op één meter afstand van de beek of onder de beekbodem, het Rijk vergunning zou moeten geven, terwijl hierdoor toch ook water aan de beek onttrokken wordt. Hetzelfde zou natuurlijk in omgekeerde zin betoogd kunnen worden ten aanzien van de Rijkswegen en -kanalen, maar deze hebben over een veel geringere oppervlakte invloed op de grondwaterstand dan de waterlossingen onder toezicht van de provincie.

Indien de bevoegdheid tot het verlenen van vergunningen aan Gedeputeerde Staten zou worden toegekend, zou een nationale grondwaterpolitiek toch verwezenlijkt kunnen worden door te bepalen, dat Gedeputeerde Staten de verleende vergunningen moeten inzenden aan de betrokken Minister en dat deze binnen een bepaalde termijn de vergunningen kan wijzigen of intrekken, indien hiervoor in verband met de nationale grondwaterpolitiek aanleiding bestaat.

Het bezwaar — zo werd tenslotte opgemerkt —, dat de provincie niet over gespecialiseerde deskundigen voor het verrichten van de nodige onderzoekingen beschikt, verliest in verband met de huidige uitbreiding der provinciale diensten steeds meer aan waarde. Bovendien zou kunnen worden bepaald, dat van Rijkswegen een commissie wordt ingesteld, welke door Gedeputeerde Staten (desgewenst) geraadpleegd wordt.

Artikelen

Artikel 1. Gevraagd werd, wat verstaan moet worden onder „openbare” watervoorziening. Mocht hiermede bedoeld worden het leveren van water aan derden ter voorziening in huishou-

delijk gebruik, bestaat dan niet het gevaar, dat tal van waterleidingbedrijven van industriële ondernemingen of instellingen na het tot stand komen der wet zullen ophouden met het verstrekken van water aan omwonende gezinnen? Niet ingeschakeld bij de openbare watervoorziening, hebben deze waterwinningsbedrijven immers geen vergunning nodig. Hoe denkt de Regering dit gevaar te voorkomen?

Waarom wordt in de definitie van „inrichting” voorts gesproken van het onttrekken van water aan de bodem en worden de „wateren”, in tegenstelling b.v. met de artikelen 5 en 7, hier niet genoemd?

Artikel 2. Opgemerkt werd, dat het juister zou zijn de volgorde van de punten *b* en *c* om te keren.

Artikel 3. Kunnen de woorden „met betrekking tot andere vragen” (lid 2) niet vervallen?

Artikel 6. Wanneer grondeigenaren door Gedeputeerde Staten belemmerd worden in het afgraven van hun gronden, omdat de desbetreffende percelen waterwinningssterreinen zijn, geeft dit artikel dan aan die eigenaren een basis om in het genot van schadevergoeding te worden gesteld?

Artikel 7. Achter het woord „gronden” in de laatste regel van lid 3 ware toe te voegen: en wateren.

Artikel 8. In artikel 19 is bepaald, dat de rechthebbende op enig goed, die aanspraak maakt op schadevergoeding, hiervan bij aangetekende brief mededeling doet aan de Minister. Ingevolge artikel 20 moet dan de commissie van deskundigen een voorstel tot ondervanging of tot schadevergoeding doen. Het leek vele leden gewenst, dat aan de commissie zou worden voorgeschreven, in het in artikel 8, lid 2, bedoelde advies een overeenkomstig voorstel op te nemen. Dit kwam hun billijker voor, daar anders alleen degene, die er om vraagt, kans heeft op schadevergoeding. Deze methode vraagt zeker niet meer werk, zo meenden de hierbedoelde leden.

Artikel 9. Vele leden achtten het wenselijk, dat aan het oordeel van de commissie van deskundigen dezelfde gevolgen verbonden zullen worden als aan dat van Gedeputeerde Staten, waarover in lid 2 wordt gesproken.

Artikel 10. Verdient het geen aanbeveling, de redactie van lid 2 in overeenstemming te brengen met de tekst van de overeenkomstige bepaling in het ontwerp-Ruilverkavelingswet?

Kunnen onder belanghebbenden (lid 3) ook gerekend worden de pachters van gronden of wateren?

Artikel 11. Achter „Gedeputeerde Staten” in lid 1 ware een komma te plaatsen.

Artikel 12. Houden de woorden „de Commissie gehoord” (lid 1) in, dat de commissie, die reeds ingevolge het tweede lid van artikel 8 aan Gedeputeerde Staten advies moet hebben uitgebracht, nu opnieuw aan de Minister adviseert?

Vele leden zouden het op prijs stellen, indien de Regering een globale opsomming zou geven van de voorschriften, welke zij krachtens lid 4, voornemens is te geven.

In dit artikel wordt alleen gesproken van grondwater. Is dit voldoende?

Artikel 16. In het ontwerp is niet bepaald, dat de vergunning vervalt, indien de gegeven voorschriften niet worden nageleefd. Bestaat daardoor niet het gevaar, dat de belangen van degenen, die bij de wateronttrekking betrokken zijn, te zeer geschaad zullen worden?

Artikel 17. In het derde lid ware achter „bestuur” een komma te plaatsen. Voorts was het niet duidelijk, waarom in de laatste regel van dit lid het woord „Staatscourant” cursief is gedrukt en het adjectief „Nederlandse” niet.

Artikel 18. Vele leden vroegen, welke normen de Regering denkt aan te leggen bij de bepaling van de schadevergoeding.

Sommige leden achten de redactie van lid 1 minder fraai. Zelfs meenden zij, dat twijfel mogelijk zou kunnen zijn over de juiste bedoeling van de bepaling

Kan de Regering nader aangeven aan welke mogelijkheden van schadevergoeding, naast die in geld, zij heeft gedacht?

Artikel 20. Opgemerkt werd, dat, terwijl de mogelijkheid van instelling ener rechtsvordering, blijkens artikel 22, afhankelijk wordt gesteld van de toepassing van het bepaalde in de artikelen 19 en 20, de taak der commissie, welke is aangeduid in artikel 20, lid 1, niet aan enige termijn gebonden is. De hier aan het woord zijnde leden waren vooralsnog van mening, dat dit een leemte in de wet betekent.

Artikel 31. Is het niet fraaier, eenvoudiger en juister, om bv. te spreken van „Wet Waterleidingbedrijven“?

Ondertekening. Gevraagd werd of het niet juister zou zijn, indien ook de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening de wet mede zou ondertekenen, aangezien met deze regeling toch ook vele landbouwbelangen gemeoid zijn.

Vastgesteld 5 Februari 1953.

ENGELBERTINK
VAN SLEEN
DROESEN
VAN MEEL
VONDELING.